מבוא

יחסי הממון בין בני הזוג הם כיום סוגיה שאין לה הסדר בחוק הכתוב. בתי המשפט נתקלו בה לעתים ולאחרונה נתן בית המשפט העליון פסקי דין אחדים המכירים במעין־שותפות בנכסים העשויה להיווצר בין בני הזוג (ע"א 300/64, ברגר נ. מנהל מס עזבון, פד"י י"ט (2) 240; ע"א 253/65 בריקר נ. בריקר, פד"י כ (1) 589; ע"א 135/68, בראלי נ. מנהל מס עזבון, פד"י כ"ג (1) 393).

בשנת 1955 פרסם משרד המשפטים "הצעת חוק היחיד והמשפחה" ובו פרק על יחסי ממון בין בני הזוג. ההצעה הלכה בעקבות שיטות מודרניות שנתקבלו בשבדיה ובכמה ארצות אחרות ולאחר מכן בגרמניה המערבית (בשנת 1957) ובצרפת (1965). עיקר השיטות האלה — שנכסיו וקניניו של כל אחד מבני הזוג אפשר שיהיו נפרדים כל ימי קיום הנישואין, ואילו בשעת פקיעת הנישואין נערך בין בני הזוג איזון שוויים של נכסיהם.

בשנת 1961 הציעו חברות הכנסת ר' הקטין וא' תלמי הצעות חוק פרטיות שהוראותיהן היו שאובות בעיקרן מהצעת חוק היחיד והמשפחה. הצעות חוק אלה נדונו בועדת החוקה־חוק־ומשפט של הכנסת, אך לבסוף הן הורדו מסדר היום בעקבות הצעת שר המשפטים להקים ועדה ציבורית שתחקור מחדש את הסוגיה.

בועדה שנתמנתה בשנת 1965 בראשות שופט בית המשפט העליון י' זוסמן נחלקו הדעות. דעה אחת גרסה שאין לשנות את המצב הקיים. חבר אחר של הועדה הציע שרושם הנישואין יעמיד לפני בני הזוג דגמים אחדים של הסדרי רכוש ויסביר להם, שאם לא יסכימו על אחד מהדגמים, הרי שהסכימו על שיתוף הנכסים לפי הצעת רוב הועדה. רוב חברי הועדה המליצו על הסדר שיתוף בין בני הזוג, שיחול עליהם כל עוד לא הסכימו על הסדר אחר. לפי הסדר זה תחול במשך קיום הנישואין הפרדה בין נכסי בני הזוג, ואילו עם פקיעת הנישואין יקום בין בני הזוג (או בין יורשיהם) חיוב — חיוב אובליגטורי שאינו משנה את הזכויות הקנייניות של בני הזוג בנכסיהם — לאזן ביניהם, חלק כחלק, את שוויים של נכסי שניהם על ידי תשלום ההפרש, אם ישנו. נמצא שהמלצת רוב הועדה הציבורית הלכה גם היא בעיקרה בעקבות ההצעות הקודמות.

החוק המוצע מאמץ את עיקרי ההמלצות של הועדה הציבורית שהוגשו לשר המשפטים.

בפרק הראשון מאפשר החוק לבני הזוג להסדיר את יחסי הממון שביניהם על ידי הסכם (סעיפים 1, 2) ומסמיך את בית המשפט לנקוט אמצעים מתאימים כדי למנוע סיכול הזכויות הנובעות מהסכם כזה או את ניצולן לרעה (סעיפים 3, 4).

בפרק השני מסדיר החוק את איזון המשאבים שיחול על בני הזוג באין הסכם אחר ביניהם (סעיף 5). הסדר זה אין לו תוצאות משפטיות במשך קיום הנישואין (סעיף 6), אך בפקיעת הנישואין הוא מחייב את בני הזוג, כאמור, לאזן ביניהם את שווי נכסיהם, למעט נכסים מסויימים שאיזון זה אינו יפה להם (סעיפים 7 עד 9). לבית המשפט מוקנית סמכות לתאם תביעת איזון זו לנסיבות המיוחדות של מקרים יוצאי דופן (סעיף 10). הוראות משלימות כלולות בסעיפים 11 עד 13.

הפרק השלישי של החוק דן בין השאר באחריות המשותפת של בני הזוג לחובות שאחד מהם קיבל על עצמו לצרכי משק הבית המשותף (סעיף 14), בתיקון חוק הירושה המתחייב מן החוק החדש (סעיף 15), ובשאלות של משפט בינלאומי פרטי (סעיף 17) ושיפוט בתי הדין הדתיים (סעיף 18).

חוק יחסי ממון בין בני־זוג, תשכ״ט–1969

פרק ראשון: הסכמי נישואין

הסכם נישואין

1. הסכם נישואין הוא הסכם בין בני הזוג הקובע את יחסי הממון שביניהם.

צורה, אימות ואישור

2. (א) הסכם נישואין יהיה בכתב.

(ב) הסכם נישואין שנעשה לפני הנישואין או בשעת עריכת הנישואין טעון אימות רושם הנישואין בשעת הנישואין או לפני כן.

(ג) הסכם נישואין שנעשה תוך תקופת הנישואין טעון אישור בית המשפט, או בית הדין הדתי שלו הסמכות בעניני נישואין וגירושין של בני הזוג, שייווכח אם נעשה בהסכמה חפשית של בני הזוג ובהבנת תוצאותיו.

(ד) הסכם בין בני הזוג שאושר בפסק דין גירושין על ידי בית דין דתי שלו הסמכות בעניני נישואין וגירושין של בני הזוג, דינו כדין הסכם נישואין על פי חוק זה.

(ה) הסכם נישואין של קטין ושל מי שהוכרז פסול־דין טעון אישור בית המשפט.

אמצעים לשמירת זכויות

3. עשה אחד מבני הזוג פעולה שיש בה כדי לסכל זכויות של בן־זוגו על־פי הסכם נישואין, או שקיים חשש שהוא עומד לעשות פעולה כזאת, רשאי בית המשפט, לפי בקשת בן־זוגו, לנקוט אמצעים הנראים לו לשמירת הזכויות האמורות, ובין השאר —

(1) לצוות על מתן ידיעות ועל מתן ערובה;

(2) לקבוע עסקאות שיהיו טעונות הסכמת שני בני הזוג;

(3) לצוות על רישום הערה מתאימה בפנקס המתנהל על־פי דין ובו רשומים נכסים של אחד מבני הזוג.

דברי הסבר

סעיף 1 הסעיף מגדיר את משמעותו של הסכם נישואין. מבחינה עקרונית אין הסכם כזה שונה משאר ההסכמים שבני אדם עשויים לכרות ביניהם. מטעם זה אין צורך ליתן בחוק רשות לבני הזוג להתקשר ביניהם בהסכם נישואין — רשות זו נתונה בידם בלאו־הכי. אף המשפט העברי מכיר בחופש ההתנאה בדברים שבממון בין בעל ואשתו. הסעיף אך מגדיר, שהסכם נישואין הנדון בחוק זה הוא הסכם הקובע את יחסי הממון שבין בני הזוג.

סעיף 2 חשיבותו של הסכם נישואין דורשת פורמליות מסויימת; עריכה בכתב — סעיף קטן (א), ולגבי קטינים ופסולי דין; אישור בית המשפט — סעיף קטן (ה). אישור זה יינתן לפי הוראות חוק הכשרות המשפטית והאפוטרופסות, תשכ״ב–1962.

כדי להעמיד את בני הזוג על רצינות ההסכם ותוצאותיו, דורש החוק המוצע גם אימותו בידי רושם הנישואין, כל אימת שהוא נעשה לפני עריכת הנישואין או בשעת טכס הנישואין — סעיף קטן (ב), ואישור בית המשפט או בית הדין הדתי כשההסכם נעשה תוך כדי קיום הנישואין — סעיף קטן (ג).

לעתים מתעורר הצורך להסדיר את יחסי הממון בין בני הזוג רק בשעת הגירושין. מכאן ההוראה שבסעיף קטן (ד) לסעיף זה.

החוק המוצע אינו משנה מהדין הקיים בשאלות סמכותם של בתי המשפט האזרחיים ובתי הדין הדתיים (ראה סעיף 18 (א) להצעה). לפיכך דובר בסעיף קטן (ג) בבית הדין הדתי המתאים, במקביל לבית המשפט האזרחי, ובסעיף קטן (ד) דובר בבית הדין הדתי היות והסמכות לפסוק גירושין נתונה רק לו (כל עוד לא נתקבלה הצעת החוק לקביעת שיפוט בעניני התרת נישואין, תשכ״ט–1969).

שיטות משפטיות שונות מתירות לבני הזוג לכרות הסכם נישואין רק לפני עריכת הנישואין או בשעת עריכתם. סעיף 2 מבהיר שהחוק המוצע אינו מאמץ תפיסה זו אלא מתיר עריכה או שינוי של הסכם נישואין גם במשך קיום הנישואין.

סעיף 3 על פי סעיף 6, להלן, כל אחד מבני הזוג חפשי לעשות בנכסיו כטוב בעיניו. מצב כזה עשוי להיקבע גם בהסכם שיעשו ביניהם בני הזוג, אלא שחופש הפעולה עשוי כאן לסכן, או אף לסכל, זכויותיו של בן הזוג השני הנובעות מהסכם הנישואין. הסעיף המוצע מקנה לבית המשפט סמכויות רחבות ומגוונות להתגבר על בן זוג בפני פעולות מסכנות כאלה מצד בן זוגו. הסעיף דומה במתכונתו לסעיף 77 לחוק הירושה, תשכ״ה–1965, הדן בסוגיה דומה לגבי זכויות בעזבון.

הצעות חוק 849, כ״ת בתמוז תשכ״ט, 14.7.1969

אישור לפעולה של אחד מבני הזוג

4. היתה פעולה של אחד מבני הזוג טעונה, לפי הסכם נישואין או לפי צו בית המשפט על־פי סעיף 3, הסכמת בן־זוגו, ואותו בן־זוג סירב להסכים, רשאי בית המשפט לאשר את הפעולה אם ראה שהסירוב היה שרירותי; אם אותו בן־זוג אינו יכול להביע דעתו, או שאין אפשרות סבירה לברר דעתו, רשאי בית המשפט לאשר את הפעולה אם ראה שתהיה לטובת המשפחה.

תחולת ההסדר של איזון משאבים

5. כל עוד לא עשו בני הזוג הסכם נישואין, ובמידה שהסכם נישואין שעשו אינו קובע אחרת, יראום כמסכימים להסדר איזון משאבים לפי הפרק הבא, ויראו הסדר זה כהסכם הנישואין שנתמלאו בו הוראות סעיף 2.

פרק שני: הסדר איזון המשאבים

תוצאות ההסדר במשך הנישואין

6. על פי הסדר איזון המשאבים אין בנישואין כשלעצמם כדי לפגוע בקניינים של בני הזוג, להקנות לבן הזוג האחד זכויות בנכסים של בן הזוג האחר, או להטיל עליו אחריות לחובות של בן הזוג האחר.

תוצאות ההסדר עם פקיעת הנישואין

7. (א) עם פקיעת הנישואין זכאי כל אחד מבני הזוג למחצית שוויים של כלל נכסי בני הזוג, למעט —

(1) נכסים שהיו לבן־זוג ערב הנישואין או שקיבל במתנה או בירושה בתקופת הנישואין, או נכסים שבאו במקום נכסים אלה;

(2) זכויות שעל־פי דין אינן ניתנות להעברה;

(3) נכסים שבני הזוג הסכימו, בהסכם נישואין או בכל דרך אחרת, שיוצאו מן הנכסים ששוויים יאוזן ביניהם.

דברי הסבר

סעיף 4 יש והסכם נישואין או צו בית המשפט לפי סעיף 3 מתנה פעולה של אחד מבני הזוג בהסכמתו של השני. התנאה כזו עלולה ליהפך לרועץ כשבן הזוג השני מנצל אותה לרעה או כשאין אפשרות מעשית להשיג הסכמתו. הסעיף המוצע בא לתת תרופה למקרים כאלה.

סעיף 5 החוק המוצע מאפשר לבני הזוג להסדיר את יחסי הממון שביניהם כרצונם. אך הוא דואג גם למקרים — ויש מקום להניח שאלה יהיו רבים מאד — שבני הזוג לא ערכו הסכם נישואין או שהסדירו את יחסי הממון רק הסדר חלקי. בכל מקרה כזה יחול ביניהם הסדר איזון המשאבים כמפורט בפרק השני. זה תכנו של הסעיף המוצע, אך ניסוחו בא להבהיר שהסדר איזון המשאבים מחייב את בני הזוג כל עוד אין הסכם נישואין ביניהם, והם רשאים לשנותו או להחליפו בהסכם נישואין. הרעיון שלפיו רואים בני זוג שלא עשו הסכם נישואין כמסכימים להסדר איזון המשאבים, מקרב את החוק לתפיסת המשפט העברי המאפשר לבני הזוג להסדיר את יחסי הממון ביניהם.

סעיף 6 באין הסכם נישואין אחר קיים הסדר איזון המשאבים בין בני הזוג — משעת כריתת הנישואין. אך תוצאותיו הממשיות מתגבשות רק בשעת פקיעת הנישואין. לגבי תקופת הנישואין מבהיר זאת הסעיף המוצע בשלושה כיוונים:

(1) ההסדר אינו פוגע בקניינים של בני הזוג וביחוד בקניניה של האשה; בנקודה זו הולכת ההצעה בעקבות סעיף 2 לחוק שיווי זכויות האשה, תשי"א—1951, המורה: "לאשה נשואה תהיה כשרות מלאה לקנין ולעשיה בקנינים כאילו היתה פנויה; ואין קניניה שרכשה לפני הנישואין נפגעים על ידי קשר הנישואין".

(2) ההסדר אינו מקנה לבן זוג זכויות קנייניות בנכסיו של בן זוגו; בנקודה זו שוב מתבטא אופיו המחייב (אובליגטורי) של הסכם הנישואין.

(3) ההסדר אינו יוצר אחריות של בן זוג לחובות בן זוגו. חריג מהלכה זו קיים על פי סעיף 14 להצעת החוק, אלא ששם נובעת האחריות המשותפת לא מהסכם נישואין אלא מעצם הוראת החוק שבני הזוג אינם בני חורין להתנות עליה.

סעיף 7 סעיף זה קובע את עיקרי ההסדר של איזון המשאבים, בהגדירו את הזכות אשר קמה לבן זוג נגד בן זוגו בשעת פקיעת הנישואין. תוכן הזכות — איזון שוויים של נכסיהם, פרט לנכסים המפורטים בפסקאות (1) עד (3) של סעיף קטן (א), היינו נכסים שאין הצדקה לראותם כנכסים בני איזון.

(ב) מימוש הזכות האמורה בסעיף קטן (א) יהיה בסילוק, בעין, בכסף או בשווה־כסף, מצד בן הזוג האחד לבן הזוג האחר, של מחצית הסכום שבו עולה שוויים של נכסי האחד על שוויים של נכסי האחר.

(ג) שווי הנכסים של בן־זוג יחושב בניכוי החובות המגיעים ממנו לנושיו, לרבות המגיע לאשה על פי הכתובה, למעט החובות המתייחסים לנכסים שיש למעט לפי סעיף קטן (א).

דרכי האיזון

8. באין הסכמה בין בני הזוג בשאלה מהו הסכום המגיע מהאחד לשני ובאיזה דרך יבוצע האיזון, יחליט בית המשפט, לפי הנסיבות, ורשאי בית המשפט לקבוע מועדי האיזון, צורתו, הבטחתו ושאר תנאיו, לרבות תוספת ריבית במקרה של ארכה או סילוק בשיעורים.

הרחבת בסיס האיזון

9. בית המשפט רשאי לקבוע שנכסים שהוציא בן־זוג מרשותו בכוונה לסכל זכויות בן־זוגו ונכסים שנתן בן־זוג, ללא הסכמת בן־זוגו, במתנה — למעט מתנות ותרומות הניתנות לפי הנהוג בנסיבות הענין — יראו אותם, לענין סעיף 7, כאילו הם עדיין של אותו בן־זוג.

סמכויות מיוחדות של בית־המשפט

10. ראה בית המשפט נסיבות מיוחדות המצדיקות זאת, רשאי הוא, לבקשת אחד מבני הזוג —

(1) לקבוע נכסים נוספים על האמורים בסעיף 7 (א) שיוצאו מן הנכסים ששוויים יאוזן בין בני הזוג או לקבוע נכסים ששוויים יאוזן על אף היותם בין האמורים בסעיף 7 (א);

(2) לקבוע שאיזון שווי הנכסים, כולם או מקצתם, לא יהיה מחצה על מחצה אלא לפי יחס אחר שיקבע;

(3) לקבוע שאיזון שווי הנכסים, כולם או מקצתם, לא יהיה לפי שוויים בשעת סקיעת הנישואין אלא לפי שוויים במועד אחר שיקבע;

(4) לקבוע שהזכות האמורה בסעיף 7 תקום לא עם סקיעת הנישואין אלא במועד אחר שיקבע.

דברי הסבר

סעיף קטן (א) מגדיר את הנכסים שיש לאזן שוויים, סעיף קטן (ב) קובע את מימוש האיזון וסעיף קטן (ג) מורה כיצד יש להתייחס לחובות בני הזוג לענין האיזון ביניהם.

נמצא שעם סקיעת הנישואין, בגירושין או במות אחד מבני הזוג (ראה סעיף 11), יש לשום את שוויים של נכסי שניהם ולקבוע את החובות המגיעים מכל אחד לנושיו. עולה שוויים של נכסי האחד,לאחר ניכוי חובותיו על שוויים של נכסי השני לאחר ניכוי חובותיו של זה, חייב הראשון ליתן לשני את מחצית ההפרש, אם בעין, אם בכסף ואם בשוה כסף. באיזון זה אין להביא בחשבון את הנכסים "הנפרדים" לפי סעיף קטן (א) ואת החובות המתייחסים לנכסים אלה.

סעיף 8 עריכת החשבון לפי סעיף 7 וקביעת דרכי סילוקו נעשית עקרונית על ידי בני הזוג עצמם. הסעיף המוצע מגדיר את סמכויות בית המשפט במקרה שבני הזוג אינם באים לידי הסכם באותם ענינים. הסעיף הולך בעקבות סעיף 114 (ב) לחוק הירושה, תשכ"ה—1965, בדבר חלוקתו של משק חקלאי בין יורשים.

סעיף 9 כשם שסעיף 3 מכוון למנוע מראש סיכול זכויותיו של בן זוג בפעולות של בן זוגו, כן מכוון סעיף 9 לתת בדיעבד תרופה למקרה שבן זוג נפגע מפעולות של בן זוגו. הוראה דומה במקצת נמצאת בסעיף 63 לחוק הירושה, תשכ"ה—1965, לשם השלמת הנכסים שמהם משתלמים מזונות מן העזבון, אלא ששם ניתנות זכויות גם כלפי צד שלישי ואילו כאן נעשית ההשלמה רק באופן חשבוני בינם לבין עצמם.

סעיף 10 הוראות הסעיפים 7 עד 9 להצעת החוק מותאמות לכוונה המשוערת של רוב בני זוג ולמקרים הנורמליים של חיי נישואין הרמוניים וממושכים, אך המציאות אינה פשוטה וסטנדרטית כל כך. ויתכנו מקרים שבהם ההסדר הכללי יביא לידי תוצאות בלתי צודקות ושנסיבותיהם המיוחדות מחייבות סטיה מן הנורמה. הסעיף המוצע בא לחקנות לבית המשפט את הסמכות להתחשב בנסיבות מיוחדות כאלה, כגון פקיעת הנישואין אחרי תקופה מינימלית של קיומם, פירוק החיים המשותפים של בני הזוג עוד לפני פקיעת הנישואין, וכיוצא באלה. הסמכות הזאת מנוסחת בצורה

מותו של בן־זוג

11. בפקיעת נישואין עקב מותו של בן־זוג יבואו יורשיו במקומו לגבי הזכות על־פי פרק זה.

ראיות

12. (א) הטוען שיש למעט נכס מן הנכסים ששוויים יאוזן בין בני הזוג — עליו הראיה.

(ב) היות נכס מסויים בבעלותו של אחד מבני הזוג, או היותו רשום על שמו, אין בו בלבד ראיה לכך שיש למעט אותו מן הנכסים ששוויים יאוזן בין בני הזוג.

עסקאות בזכותו של בן־זוג

13. זכותו של בן־זוג לפי פרק זה אינה ניתנת להעברה, לשעבוד או לעיקול כל עוד לא קמה הזכות לפי סעיף 7(א) או סעיף 10(4).

פרק שלישי: הוראות שונות

אחריות לחובות לצרכי משק הבית

14. (א) חוב שהתחייב בו אחד מבני הזוג לסיפוק הצרכים הסבירים של משק הבית המשותף, אחראים לו שניהם יחד ולחוד.

(ב) הוראות סעיף זה יחולו על איש ואשה הידועים בציבור כבני זוג, אף אם אינם נשואים זה לזה.

תיקון חוק הירושה תשכ"ה—1965

15. בסעיף 11 (ב) לחוק הירושה, תשכ"ה—1965[1], אחרי "בבעלות של שניהם" יבוא "או שהיה קיים ביניהם הסדר שלפיו במות אחד מהם יגיע לנשאר בחיים מחצית שוויים של כל נכסי שניהם או של מרביתם לפי שוויים".

דברי הסבר

רחבה למדי, כדי לאפשר עשיית צדק בין הצדדים בכל מקרה ומקרה. עם זאת אין לחשוש להתדיינות מרובה עקב האפשרויות הגלומות בסעיף זה; הנסיון מוכיח שסמכות רחבה דומה — זו הניתנת לבית המשפט בקביעת המזונות מן העזבון על פי סעיף 59 לחוק הירושה, תשכ"ה—1965 — לא הביאה לריבוי התדיינות.

סעיף 11 סעיף זה בא להבהיר שהזכות והחובה של בן זוג לאיזון שוויים של הנכסים עוברות ליורשיו. התוצאה היא שאם נפקעו הנישואין על ידי מותו של בן זוג, רשאי העזבון לתבוע את האיזון מבן זוגו המאריך ימים אם הוא ה"עשיר" יותר, וכן בהיפוכו, רשאי בן הזוג לתבוע את האיזון מן העזבון, לפי סדר העדיפות הנובע מסעיף 104 (א) (4) לחוק הירושה, תשכ"ה—1965.

סעיף 12 סעיף קטן (א): הוראה זו נובעת מן העובדה שנכסים בני איזון הם הכלל ונכסים שיש למעט מן האיזון — היוצא מן הכלל.

סעיף קטן (ב): דעות שונות הובעו בפסיקה הישראלית בנקודה הנדונה בהוראה זו, וגם בשיטות משפט אחרות ניתנו לה פתרונות שונים. החוק המוצע נוקט עמדה מפשרת: הבעלות הפורמלית, כשהיא לעצמה, אינה קובעת, אך אין מניעה שהבעלות תישקל בין שאר הנסיבות שעל פיהן תוכרע הטענה שנכס מסוים אינו בן איזון.

סעיף 13 כל עוד קיימים הנישואין, אין לראות את התביעה העתידה של בן זוג נגד בן זוגו כנכס הניתן להעברה, לשעבוד או לעיקול. הוראות דומות כלולות בחוק לתיקון דיני המשפחה (מזונות), תשי"ט—1959 (סעיף 14) ובחוק הירושה, תשכ"ה—1965 (סעיף 8 (א)).

סעיף 14 הוראה זו לקוחה מסעיף 51 להצעת חוק היחיד והמשפחה (1955). כאמור לעיל חיא חלה מכוח החוק עצמו, אינה תלויה בהסכם נישואין ואינה כפופה לו. ההוראה דרושה כדי לחזק את אשראי המשפחה לשם סיפוק צרכיה ההכרחיים. המושג של "משק הבית המשותף" נמצא גם בסעיף 11 (א) לחוק הירושה, תשכ"ה—1965.

הנתונים המחייבים קביעת הוראה זו קיימים ומצדיקים קביעתה גם במקרה של זוגות "ידועים בציבור".

סעיף 15 התיקון המוצע של חוק הירושה דרוש כדי להתאים הוראותיו למצב הנוצר בהסדר איזון המשאבים או בהסדר דומה שנקבע בין בני־הזוג בהסכם נישואין.

---

[1] ס"ח תשכ"ה, עמ' 63.

16. סעיף 5 יחול על בני זוג שנישאו זה לזה אחרי תחילת חוק זה, יהיה אשר יהיה זמן רכישתו של נכס על־ידי אחד מהם או על ידי שניהם. הוראות מעבר

17. על יחסי הממון שבין בני הזוג יחול חוק מושבם בשעת עריכת הנישואין, אולם רשאים הם בהסכם לקבוע ולשנות יחסים אלה בהתאם לחוק מושבם בשעת עשיית ההסכם. משפט בין־לאומי פרטי

18. (א) חוק זה אינו בא לגרוע מסמכות שיפוטם של בתי הדין הדתיים. תחולת החוק

(ב) בענין שחוק זה דן בו, ינהג גם בית הדין הדתי לפי הוראות חוק זה, זולת אם הצדדים הסכימו לפני בית הדין, מרצונם הטוב, להתדיין לפי הדין הדתי; ולענין זה יהיו בידי בית הדין הדתי סמכויות העזר שנקבעו בחוק זה.

19. אין בהוראות חוק זה כדי לגרוע מזכויות לפי החוק לתיקון דיני המשפחה (מזונות) תשי"ט—1959 [2], או מזכויות האשה לפי כתובתה. שמירת זכויות

20. תחילתו של חוק זה מיום כ"ג בטבת תש"ל (1 בינואר 1970). תחילה

דברי הסבר

סעיף 16 שתי תוצאות להוראה זו: (1) החוק החדש יחול על זוגות חדשים גם לגבי נכסים שנרכשו לפני תחילתו; (2) זוגות שבאו בברית הנישואין לפני תחילת החוק החדש, יחסי הממון ביניהם לא ישתנו בחקיקת החוק, והסדר איזון המשאבים לא יחול עליהם אלא אם הסכימו לכך בהסכם נישואין שערכו אחרי תחילת החוק בהתאם לסעיף 2 (ג).

סעיף 17 בעקבות חוקים אחרים של הכנסת בעניני המעמד האישי מוצע שגם חוק זה יסדיר את שאלת "ברירת הדין" בסוגיה של יחסי הממון בין בני הזוג. וכמו בחוקים ההם נקשרת ברירת הדין גם כאן במקום המושב של בני הזוג (ולא באזרחותם).

סעיף 18 החוק המוצע שומר על הדין הקיים בענין שיפוטם של בתי דין דתיים (סעיף קטן (א)), אך הוא מטיל עליהם להפעיל את החוק החילוני הזה זולת אם הסכימו לפניו הצדדים להתדיין לפי הדין הדתי (סעיף קטן (ב)).

סעיף 19 החוק המוצע אינו דן אלא בזכויות בני הזוג במה שנוגע לנכסיהם. זכויות אחרות הנובעות מקשר האישות, כגון הזכות למזונות וזכויות האשה היהודיה על פי הכתובה, אינן נדונות בחוק זה ואינן משתנות מכוחו.

סעיף 20 החידוש שבחוק זה מצריך תקופה מסויימת שתעבור בין קבלתו בכנסת לבין תחילת תקפו.

---

[2] ס"ח תשי"ט, עמ' 72.